

Список використаних джерел:

1. Ukrainian Startup Fund – Режим доступу: <https://usf.com.ua/>
2. Інновації під час війни – чи на часі? / Ангел Є., Юрчак О.// Український кластерний альянс, 2023 - Режим доступу: <https://www.clusters.org.ua/blog-single/innovatsiyi-pid-chas-viyny/>
3. European innovation scoreboard 2023 - Режим доступу: [European innovation scoreboard 2023 \(europa.eu\)](https://european-innovation-scoreboard.europa.eu/).

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

ОБОЛЕНЦЕВА Лариса Володимирівна

*завідувач кафедри Туризму і готельного господарства,
д-р екон. наук, професор*

БОНДАРЕНКО Юлія Сергіївна

*здобувач магістерського рівня ННІЕiМ
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Інклюзивний туризм являє собою форму, яка дозволяє реалізувати право на відпочинок, а також дає змогу отримати доступ до туристичних об'єктів, людям з особливими потребами, у тому числі маломобільним групам населення. Варто відмітити, що попит на інклюзивний туризм зростає з кожним роком. Якщо звернути увагу на світовий досвід розвитку туристичної індустрії, то можна відмітити тенденцію, сутність якої зводиться до того, що на туристів з особливими потребами, припадає один із найбільш вагомих сегментів туристичного ринку.

У сучасній туризмології виокремлюють спеціальний розділ присвячений аналізу теоретико-методологічних основ формування та розвитку інклюзивного туризму, а також сукупність важливих аспектів, які необхідно враховувати при розробці туристичних та екскурсійних програм в даному контексті [1].

Величезне різноманіття туристичних напрямків створює додатковий мотив до подорожей. До одного із таких напрямів відноситься саме інклюзивний, або як його іще називають доступний туризм, безбар'єрний, інватуризм або паротуризм, чи туризм для людей з особливими потребами. У сучасній туристичній індустрії нараховується декілька десятків термінів, які характеризують вже зазначений вид туризму. Крім вже названих, часто вживають такі терміни як соціальний туризм, реабілітаційний туризм, корекційний туризм, доступний туризм, туризм для всіх, тощо [2].

Це означає, що потенційна цільова аудиторія інклюзивного туризму є надзвичайно широкою. І, на превеликий жаль, у сучасних умовах – умовах соціально-економічних, політичних та інших викликів та загроз, а саме в умовах повномасштабного вторгнення країни–агресора, в умовах військового

стану та ведення активних бойових дій – кількість осіб, які потребують послуг інклюзивного туризму зростає в геометричній прогресії.

Значення інклюзивного туризму полягає в соціальній інтеграції осіб, а також в виховній, освітній та оздоровчих цілях, які в собі несе туризм та рекреація. Тобто, інклюзивний туризм означає, що всі подорожуючі особи, туристи, рекреанти чи екскурсанти мають можливість користатися продуктами та послугами підприємств туристичної індустрії без обмежень, незалежно від інших людей, на рівних умовах та з відчуттям власного достоїнства. Особливо потрібно зауважити та підкреслити на ключову необхідність у потребі таких рекреантів чи туристів з особливими потребами саме доступності, що означає рівний доступ до інфраструктури, транспорту, інформації та зв'язку. Зазначена проблема є надважливою у сучасних умовах, оскільки стосується ключового питання – життя і існування людей з особливими потребами у реаліях сьогодення, які пов'язані як з фізичними травмами людей, погіршенням їхнього здоров'я чи, навіть, його втратою, так психічного та психологічного стану, постійного стресу, якого зазнають як наші воїни, так і жителі України, які знаходяться чи знаходились в окупації, так і абсолютно всі громадяни нашої країни.

Головна проблема сучасного суспільства, а особливо, в післявоєнний час, полягає у сприйнятті чи самосприйнятті людей з особливими потребами як «неповноцінних». І оскільки така проблема вже існує, і її складність, рівень та поширеність, на превеликий жаль, буде зростати – потрібно розробляти та вживати заходів щодо адаптації наших захисників як, власне, і пересічних громадян, які постраждали від війни.

Споживачі інклюзивних послуг більше інших мають потребу у якісній можливості щодо соціалізації та спілкуванні із зовнішнім світом. Адаптовані туристичні, екскурсійні, рекреаційні та санаторно-курортні послуги та програми принципово змінюють світосприйняття таких людей, їхні психічні, психологічні та емоційні стани. Те, що для людей без особливих потреб здається звичним і та на, що вони, навіть, не звертають увагу – при наявності інклюзивних потреб здається неймовірним і цікавим. Адже можливість подорожувати, оздоровлюватись, проходити реабілітацію, «живого» спілкування з людьми, особливо з тими, які не мають відношення до їхньої сім'ї – дозволяють людям з особливими потребами проявляти себе як особистість, знайомитись з іншими людьми, заводити друзів, забувати про свої проблеми, усвідомлювати нові реалії та «повертатись» до життя і продовжувати жити, відчуваючи себе потрібним і корисним своїй сім'ї, суспільству, країні.

Таким чином, сприяння розвитку інклюзивного туризму та розробка відповідних адаптованих програм, особливо під час війни та в післявоєнний період, матиме надзвичайно важливе як соціальне, так економічне значення та ефективність, оскільки пов'язана з вирішенням проблем соціалізації та реабілітації людей з особливими потребами, крім того, це сприятиме формуванню позитивному іміджу регіону та країни в цілому, підвищенню її конкурентоспроможності, розвитку національної туристичної індустрії.

Список використаних джерел:

1. Безугла Л. С., Куваєва Т. В., Герасименко Т. В. Проблеми та перспективи розвитку інклюзивного туризму в Україні та Європі. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-3>
2. Скляр Г. П. Концепція інклюзивного розвитку у туризмології. *Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації* : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 27-28 квітня 2022 р. Полтава : ПУЕТ, 2022. С. 25-30.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРОПЕРАТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ОБОЛЕНЦЕВА Лариса Володимирівна

завідувач кафедри Туризму і готельного господарства,

д-р екон. наук, професор

ТКАЧ Дарія Петрівна

здобувач магістерського рівня ННІЕiМ

Харківський національний університет

міського господарства імені О. М. Бекетова

Українські туроператори мають різноманітні напрямки - це внутрішній та виїзний туризм, рідше - в'їзний для іноземних туристів.

У довоєнний час популярним був виїзний туризм в інші країни задля пляжного відпочинку. Найчастіше обирали такі країни як Туреччина, Єгипет, Болгарія, Чорногорія, Греція та інші.

Болгарія стала лідером пляжного туризму серед українців на період війни, бо це найближча країна, до якої можна дістатися автобусом. Тож багато туроператорів запустили свої рейси до Болгарії, наприклад, ALF та TPG. Ті ж самі оператори курсували до Хорватії, Греції, Чорногорії, Албанії, Туреччини.

Українські туристи обожнювали Туреччину, але наразі потік зменшився через відносну далекість автошляхами та наявність російських туристів у готелях.

Щодо внутрішнього туризму, то за даними Державної агенції розвитку туризму (ДАРТ) з початку війни понад 45% українців подорожували країною. Понад половина опитаних (54%) надають перевагу міському туризму та пішим прогулянкам. Екскурсії до історичних пам'яток та музеїв обирають 28% українців. 23% присвячують свій час відпочинку на пляжі. Подієвий туризм користується популярністю також у 23% респондентів. Трохи менше – 22% – люблять подорожувати країною заради вивчення гастрономічних спеціалітетів у регіонах [1].

Якщо для пляжного відпочинку українці виїжджають за кордон, то для культурного - подорожують більше Україною. Найпопулярніші напрямки - відпочинок в Карпатах, на Волині, у Львові, Києві та інших містах західної України.